

Erdélyi közjegyző, akinek irodája egyike a legforgalmasabbaknak egészségi és családi okokból sürgősen cserélne dunántúli s főleg Budapesthez közel fekvő székhelyen működő közjegyzővel.

Kihirdetett törvény.

az 1944. évi IX. t.-c. a családjogi határozatok és holtaknyilvánítások kölcsönös elismerése tárgyában Berlinben az 1942. évi október hó 2. napján aláírt magyar-német egyezmény becikkelyezéséről.

Rendelet.

4215/1944. B. M. sz. A m. kir. belügyminisztérium fordító osztálya működésének szabályozása. (Bp. K. 132.).

2260/1944. M. E. sz. A fellebbviteli eljárás szabályainak a háború folytan szükséges ideiglenes módosítása és kiegészítése.

2340/1944. M. E. sz. Az óvadékképes értékpapírok jegyzékének közvételéről és az üzleti biztosítékul és a bánatpénzül elfogadható értékekre vonatkozó rendelkezések megállapításáról szóló 4260/1929. M. E. számú rendelet kiegészítése és módosítása. (Bp. K. 151.).

2650/1944. M. E. sz. A zsidók vagyonával kapcsolatos egyes kérdések szabályozása. (Bp. K. 165.).

2720/1944. M. E. sz. A hősi halottakra vonatkozó rendelkezések kiegészítése. (Bp. K. 171.).

50.676/1944. I. M. sz. A családbafogadásról és a tartásról való gondoskodás előmozdításáról szóló 1944 : V. törvénycikk hatálybaléptetése és egyes rendelkezéseinek végrehajtása. (Bp. K. 171.).

163.799/1944. P. M. sz. A családba fogadó szerződés és a családi nevet átruházó nyilatkozat illetékmentessége. (Bp. K. 172.).

2.840/1944. M. E. sz. A cégbirtokosok személyében beállott változásnak a kereskedelmi cégjegyzékbe bevezetése. (Bp. K. 178.).

2.930/1944. M. E. sz. A vagyonuk kezelésében akadályozott külföldiek részére gondnok kirendelése. (Bp. K. 181.).

39.382/1944. I. M. sz. A családjogi határozatok és holtaknyilvánítások kölcsönös elismerésére vonatkozó magyar-német egyezmény végrehajtása. (Bp. I. 185.).

163.792/1944. P. M. sz. A földbirtokpolitikai célra igénybevett ingatlanok megszerzésével kapcsolatos adó- és illetékkezdvezmények alkalmazása. (Bp. K. 186.).

3.040/1944. M. E. sz. Egyes személyeknek a zsidókra vonatkozó rendelkezések hatálya alóli mentesítése. (Bp. K. 189.).

3.050/1944. M. E. sz. A zsidók vagyonának bejelentéséről és zár alá vételéről szóló 1.600/1944. M. E. számú rendelet kiegészítése. (Bp. K. 191.).

60.750/eln. 22. — v. — 1944. H. M. sz. A hősi halottakra vonatkozó rendelkezések kiegészítéséről szóló 2.720/1944. M. E. számú rendelet végrehajtása. (Bp. K. 191.).

232.000/1944. B. M. sz. A gyámügyi ügyviteli szabályok módosítása. (Bp. K. 193.).

XLIII. évfolyam.

Budapest, 1944. október hó 8. napján

KIR. KÖZJEGYZŐK KOZLONYE

Folyóirat a perenkivüli törvénykezés és a közjegyzői gyakorlat számára

Felelős szerkesztő és kiadó: SZEMERJAY-PETRÁN TIBOR Dr. A MAGYARORSZÁGI KIR. KÖZJEGYZŐK budapesti kir. közjegyző. KIADJA: A MAGYARORSZÁGI KIR. KÖZJEGYZŐK ORSZÁGOS EGYLETE.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Budapest, XIV., Thököly-út 39. Tel.: 297—069.

Magyarországi Királyi Közjegyzők Országos Egyletének postatakarékpénztári csekkszámlája: 41.951.

Van-e a nemes és honorácior házastársak között az ingók tekintetében törvényből folyó szerzeményi közösség?*

Írta: Krenner Zoltán dr.

II. közlemény.

Az ingó és ingatlan örökösödés Werbőczy-nél teljesen elkülönözött két jogrendszer; a középkori „közös vetőmag“-ból Werbőczy az angolokénál különb és önálló jogrendszert növesztett fel s a magyar „kulturplanéta“ nem volt más nemzet „kultúrszatellizmusá“-nak tekinthető. Önálló, eredeti, a régi jogéletből kifejlesztett, a magyar alkotmány dogmái szerint differenciálódott a mohácsi vész előtti magyar jogrendszer, mely Werbőczy-tételekbe foglalásával a Hk.-ben előttünk fekszik. Elég — az eredetiség és önállóság bizonyítására minden hisztorológiai kutatást mellőzve — a Szent Korona tanára hivatkozni, az ahhoz fűződő egyéniesen megtestesülő államalkotási sajátságokra, az ingatlanok (és soha sem az ingók) felett megszerkesztett nemzeti főtulajdon mivoltjára. A Hk.-ben lefektetett s az ősi jogot visszatükröző jogszabályok egyenes fejlődési iránya elferdült kívülről jött s reánk erőszakolt idegen kultúrhatások alatt, hazai intézményi jelenünk és multunk más kultúra uralma alá került, régi jogunk fogalomtani világától elszakadt mai modern magánjogunk, belékeveredtünk az egyoldalú osztrák jogi kultúra uralmi körébe s végül jogunk teljesen osztrák hatás alá került; s ezzel a régi és a mai magyar jog között ür keletkezett (vacuum juris) s hogy témánknál maradjunk: a Hk. által már ismert, ingókra vonatkozó, közszerzői minőség elhalványul abban a zürzavarban, mely egyrésztől megtartani kívánja a Hk. főszerzői elméletét s a rendi különbséget, másrésztől a nemesi jogokat kiterjeszteni kívánja az egyedül szerző értelmiségi

MUNKÁSHOZZÁJÁRÁS
INTÉZET
MUNKÁSTÁRA

férje, mindig elfelejtve, hogy ingatlan és ingó között különbség volt és van, s ennek az ingó nemzeti vagyon gyarapodásával jelentősége is van.

De ha a Hk. idézett intézkedéseit egybevetjük az 1687:11. t.c.-vel, megoldottnak látszik az a kérdés, hogy a Hk. a nemes rendű házastársak között nem zárta ki feltétlenül, a vagyon minden nemére, a szerzeményi közösséget annál is inkább, mert a Hk. a főszerző (principalis coacquisite) fogalmát nem ismeri. Ez alatt a későbbben szerkesztett fogalom alatt az a tény lappang, hogy az ingatlan vagyont a férj „karddal és fegyverrel, katonai szolgálattal és vére hullásával szerzi“, miért is az asszony ingatlant nem is szerezhet, mert „nem szokott fegyverrel katonáskodni és ellenséggel küzdeni s ezt nem is teheti“ (Hk. I. 18). Mert azonban ingó nem királyi — akár tiszta, akár vegyes — adományból szerzettetik, azt a feleség is szerezheti a házasság tartama alatt, egyedül vagy férjével, erre közszerzeményi igénye lehet és van.

A régi magyar jog, melyre hivatkozással történik a nemes és honorácior férj hitvestársának közszerzői jogától megfosztása, az örökjogi szabályokat kétfelé különíti el, amint ingók vagy ingatlanok maradtak az örökhagyó után s amikor öröklési szabályokat állít fel, öröklésről beszél, mindig ingatlan öröklésre gondol, azok háramlanak az örökösökre. Az örökség nem mai értelemben az elhalt személy után maradt vagyont jelentett, hanem egyszerűen ingatlan jószágot, — „a megholt férjnek minden ingó javai, sőt akármi szerzett zálogos birtoka is, özvegye és gyermekei között egyenlő részekre felosztatnak“ (Frank: Közigazság) ingókban nincsen semmi örökösödésszerűség, kivéve a jobbágyokat, akiknél a Hk. megszerezte „örökségeiről“ mint az ingó vagyonnal egyenesen ellentétbe helyezett vagyontárgyakról beszél (nec res mobiles, nec haereditates) s akiknél az ingó és ingatlan sine discrimine jogi egységet képez, mint hátramaradt vagyon, ahogyan később az Ob.-ért az ingót és ingatlant egységesíti s erre egységes örökösödési szabályokat állít fel. Ez a Hk. III. 30.-ában kiemelt ellentét is bizonyítja, hogy a nemesi ingatlan és ingó nem képez egységet, ez felosztandó, amazt öröklik, míg a jobbágy leszármazó — esetleg a földesúr — az egész vagyonban egyetemes jogutód. A Hk. örökösről akkor beszél, amikor ingatlanokról van szó, azt mindig az ingatlan vagyonnal kapcsolatban teszi, a haereditarium szót csak ingatlanokra alkalmazza. Werbőczy szerint — s ez az Ob. Ért. által hivatkozott korábbi törvény — ingókban és a szerzeményi zálogbirtokban (mert ezek post redemptionem in pecunias convertentur) az özvegy ex lege osztozik, s ha ez így van, akkor a korábbi törvény változást nem szenvedett határozata, melyet az Ob. Ért. fenntartott, az ingókra szerzeményi közösséget állapít meg. —

A korábbi hazai törvényhozási tevékenység három tényező között oszlik meg: az 1848.-i magyar törvényhozás, az osztrák abszolút hatalom és az Ob-ért. között. Az 1848.-i törvényhozás nem alkotott tételes intézkedéseket, hanem csak elvi kijelentéseket tett s lehántotta a korábbi intézményekre tapadt avultságokat, s ezzel lehetőséget adott az ősiségi pátens és az Opk. befogadására, mely a régi intézmények képesait és szálaít elmet-szette, s ezt azután az Ob-ért. szentesítette. El lett törölve az adományi rendszer, a nemesi birtoknak a fiágra korlátozott öröklése, úgy, hogy az Ob-ért. voltaképen visszaállította az 1848.-i törvényeket, a rendi különbsé-

geket megszüntette, a megkötöttségeket feloldotta, mely kötöttségek útjában állottak a középkori megmerevedett társadalmi rend örökségeiképen minden haladásnak. Igaz, hogy azokat a védősáncokat is szétlúta, melyek az egyéniséget és a családot megóvták attól, hogy a kiméletlen gazdasági versenyben teljesen megsemmisüljenek. Megszűntek a rendi különbségek s ahhoz fűződő jogok s így a nemes férjnek hitvestársát a közszerzeményből — a házasság alatti szerzeményből — való kirekesztésre a jogosultsága. Később az 1871:53. t.-c. 83. §. szerint a „jobbágyi és nemesi birtok közötti különbség teljesen megszűnik“ ami ismét csak igazolja, hogy nemes és jobbágy között különbség semmi tekintetben nem maradt meg s így nem maradhatott meg a szerzeményi vagyon megosztása tekintetében sem.

Igyekezünk kimutatni és bizonyítani, hogy a Hk. és a későbbi törvények a nemesek ősi ingatlan vagyonának elidegenítését és öröklését szabályozták, de nem az ősi ingó vagyon jogi helyzetét, annál kevésbé a szerzett ingó vagyon helyzetét. Az Ob-ért. az ősiség eltörlésének tudomásulvételével szembehelyezkedett a 48 előtti jogállapottal, csak az ági öröklést szabályozta végintézkedés hiányában, a bírói gyakorlat azonban tovább ment, amikor — mint említettük — az eltékozolt ági vagyon redintegrációját sem kívánja. Kétségtelen a bírói gyakorlatban az ellentmondás: elavultnak mondja az özvegyasszonyi öröklést, a nemesi hitbért, a nemeseket illető jogokat pedig kiterjeszti a honoráciorokra, a jogegyenlőséget a közjogokra szorítja, s nem az összes magánjogokra is, fenntartja a főszerző és közszerző közötti megkülönböztetést társadalmi osztályok szerint, fenntartja egy közjogilag és társadalmilag nem létező osztálynak, a jobbágyoknak, külön öröklési jogát, stb. —

S még van egy kirívó decizionális ellentmondás az özvegyi jog egységes alkalmazása kérdésében. A Hk. rendelkezései csak a nemesek özvegyeire vonatkoznak s ezek rendelkezései szerint az özvegyi jog tartalma a meg nem csonkítható és feltétlen jog a lakásra, tartásra és kiházásításra, míg az 1846:8. t.-c. 16—19. §-ai szerint a nem nemesek özvegyét „illő özvegyi tartás“ tehát szószerint az élelmezés joga illeti meg. Az 1840:8. t.-c. a kiházásításról nem szól, a lakásról pedig csak annyiban rendelkezik, hogy végintézkedés és korlátozásra jogosult leszármazók nem létében meghagyja az özvegyet férje javaiban, tehát lakásában is; vagyis ez az özvegyi jog szűkebb tartalma, mint a Hk.-é. Kérdés tehát, hogy a hivatkozott jogszabályok alkotásakor szem előtt tartott rendi megkülönböztetés az özvegyi jog tekintetében fennáll-e vagy sem? Ebben a kérdésben a joggyakorlat a rendi megkülönböztetést fenn nem állónak tekinti, mert minden rendű özvegy asszonynak özvegyi joga alapján teljesen azonos igényei vannak. Az özvegyi jog tartalma egységesen: a lakás, tartás, ruházás és kiházásítás, vagyis a rendi különbség ebben a vonatkozásban kimondottan meg van szüntetve, amint azt a Kúria is megállapítja: „a nemes férjnek (aki végintézkedéssel megszoríthatta az özvegyi jogot) sohasem volt kevesebb joga, mint a jobbágy férjnek s a jobbágy özvegyének sem volt férje szabad rendelkezésű vagyonában kevesebb joga, mint a nemes ember özvegyének“.

Ha az özvegyi jog tartalma szempontjából nincsen már jelentősége a rendi megkülönböztetés fenntartásának, miért kell fenntartani, sőt kiterjeszteni a közszerzemény kérdésében, s ha — mint igazoltuk — az Ob-ért.

által fenntartott korábbi törvények határozatai nem ismerik a szerzeményi *ingó* vagyonban a férj kizárólagos szerzői jogát, nem lenne-e szükséges a bírói gyakorlat megváltoztatásával megállapítani, hogy a közszerzemény fennállására a rendi különbség kihatással nem bír.

Szükséges lenne azt tenni, amit az özvegyi jog tekintetében a Kúria hat évtizeddel ezelőtt már megállapított s kimondani hogy a nemesrendű és honorációr házastársak között törvényből folyó vagyon közösség áll fenn, különösen amikor a nemesi jog megszerzéséhez szükséges „vérhullatás” fokozottan történik s a vitézi rend alakul ki. Addig is, amíg ilyen határozat nem hozatik, megállapítandó lenne, hogy a nemes és honorációr házastársak között is az ingók tekintetében törvényből folyó szerzeményi közösség áll fenn.

Vége.

Közlemények.

Változás az igazságügyi kormányzat vezetésében. A Lakatos kormány lemondásával egyidejűleg lemondott állásáról *Vladár* Gábor dr. igazságügy-miniszter is. Az államügyeket vezető *Szálasi* Ferenc miniszterelnök új igazságügyminiszterre *Budinszky* László dr. budapesti ügyvédet, országgyűlési képviselőt nevezte ki.

Új igazságügyi államtitkár. *Farnos* Dezső dr. igazságügyminiszteri osztályfőnök, az igazságügyminisztériumban a VIII. felügyeleti osztály főnöke államtitkári kinevezést nyert.

A budapesti kir. közjegyzői kamara közleményei: 1. A kamara elnöke felkéri a kamara tagjait, hogy amennyiben a náluk működő kir. közjegyző-helyettesek katonai szolgálatra vonulnának be, vagy egyéb okok miatt helyettesre volna szükségük, úgy helyettesül a menekült közjegyzők közül válasszanak. A helyettesi állás elvállalására hajlandó menekült kir. közjegyzők címe és neve a kamaránál rendelkezésre áll. 2. A kamara felhívja azon tagjait, akik a kamarai tagdíjjal hátrálékban vannak, hogy azt sürgősen egyenlítsék ki. 3. A folyó évi irodavizsgálatokkal kapcsolatban több kir. közjegyző azzal fordult a kamarához, hogy az irodavizsgálat elvégzése alól mentessenek fel. A kamara ezzel a kérdéssel folyó hó 10. napján tartott választmányi ülésében foglalkozott és oly értelemben határozott, hogy az irodavizsgálat foganatosítása alól felmentést nem ad, ellenben az irodavizsgálat teljesítésére 1944. november 30. napjáig halasztást ad. 4. A kamara tekintettel a korai elsötétítésre, a közlekedés nehézségeire, a takarékosági szempontokra és a gyakran a hivataltól távol lakó személyzet biztonságára a folyó hó 10. napján megtartott választmányi ülésében úgy határozott, hogy a Budapesten működő kir. közjegyzők hivatalos óráikat reggel fél 9 órától d. u. 3 óráig tartásuk. A kamara felkéri tagjait, hogy ennek megfelelően intézkedjenek.

Menekült közjegyzők támogatása. Ellenséges megszállás következtében több közjegyző kényszerült székhelyét elhagyni s működését ideiglenesen megszüntetni. A jelenlegi közjegyzői irodai forgalom mellett nem igen állott módjukban a közjegyzőknek olyan tartalék tőkét gyűjteni, ami megélhetésüket jelentősebb időre biztosíthatná. Ezért emberbaráti s főleg kartársi kötelessége azoknak, akik közjegyzői működésüket folytathatják, menekült kartársaiknak minden lehető eszközzel támogatására sietni. A közjegyzői szervezeteknek is elsőrangú kötelességük a rendelkezésükre álló lehetőségek keretén belül a menekült közjegyzők megsegítése érdekében mindent megtenni. Igen dicséretes példával jár elől e tekintetben *Lázár* Ferenc dr. elnök kezdeményezésére a budapesti kir. közjegyzői kamara, amely egyrésztől készséggel vállalta a menekült közjegyzők nyilvántartásának munkáját s másrésztől a helyettesi kirendeléseknél, helyettesi állásokra való közvetítéseknél máris több menekült közjegyzőt juttatott kereseti lehetőséghez. Hasonlóan kartársi együttérzését juttatta kifejezésre az országos egyesület is, amely több hozzáforduló közjegyzőnek kamatmentes kölcsönt adott. Tekintettel azonban arra, hogy az egyesületnek kölcsönnyújtás céljaira vajmi csekély összeg áll rendelkezésére, kívánatos volna, ha a működő közjegyzők legalább is 100—200 pengős adományaikkal egy segítő alap létesítését tennék lehetővé. A kari szolidaritás minden lehető vonatkozásban megköveteli a lehető gyors segélynyújtást, s hisszük, hogy a kartársak sürgősen eleget fognak tenni az országos egyesület felhívásának s adományaikat haladék nélkül beküldik az országos egyesület 41.951 számú postatakarékpénztári csekkszámájára, annak jelzésével, hogy a beküldött összeg a menekült segélyalap céljaira fordítandó. A menekült közjegyzők megsegítésének egyik módja az is, ha a helyetteket kereső kartársak menekült közjegyzőt vesznek irodájukba, ami által nemcsak az illető közjegyző részére nyújtanak komoly segítséget, hanem irodájuk részére megfelelő munkaerőt is biztosítanak. A menekült közjegyzőt helyettesül alkalmazni kívánó kartársak — a kamara fent közölt felhívásának megfelelően — forduljanak a budapesti kir. közjegyzői kamarához, Budapest, V., Gr. Tisza István-utca 16.

A nyugdíjintézet felhívása. A kir. közjegyzők és közjegyzőjelöltek nyugdíjintézete ezuton is és nyomatékosan felkéri tagjait, hogy járulékfizetési kötelezettségüknek pontosan s akként tegyenek eleget, hogy az intézet a járulékot minden hó 5. napjáig kézhez vehesse. A pontatlan fizetés jelentős munkatöbbletet s az ügyvitelben fennakadást okoz, aminek lehető kiküszöbölése annál is inkább kívánatos, mert a székhelyükről menekülni kényszerült közjegyzők részéről késedelmes fizetésekkel a nyugdíjintézetnek amugy is számolnia kell.

Egyes ingatlanok átruházásának telekkönyvi bejegyzésére vonatkozó szabályok módosítása. A m. kir. minisztérium a zsidók mező- és erdőgazdasági ingatlanairól szóló 1942: XV. t. c. 14. és 20. §-ában, valamint a honvédelemről szóló 1939: II. t. c. 159. §-ában foglalt felhatalmazás alapján 3600/1944. M. E. szám alatt a következő rendeletet bocsátotta ki:

„1. §. Mező- és erdőgazdasági ingatlan átruházására irányuló jogügylet alapján a telekkönyvi hatóság a tulajdonjogot egyéb előfeltételek

Ingtalan átruházások a határsávban. A bíróságok különböző gyakorlatot folytatnak abban a kérdésben, hogy határsávban élők között való jogüggyellett történő ingatlanátruházásoknál előzetesen bemutatandó-e az illetékes hadtestparancsnok hozzájárulása vagy a tkvi hatóság teszi át az átruházó kérelmet a hadtestparancsnoksághoz a hozzájárulás kieszközlése végett. Ebben a kérdésben a szegedi kir. közjegyzői kamara a szegedi kir. járásbíróság elnökéhez megkeresést intézett s erre 1944. El. XV. Aa. 46. szám alatt a következő választ kapta:

„A szegedi kir. közjegyzői kamarának 178/1944. kjk. szám alatt kelt átiratára tisztelettel közlöm, hogy a megkeresésben foglaltakat nem teljesíthetem. Ugyanis mindkét telekkönyvi előadó bírónak egyöntetű jogi álláspontja az, hogy a 10.650/1939. M. E. számú rendelet 2. §-ának helyes értelmezése szerint a határsávban fekvő s élők közötti jogügylet alapján bármely ingatlanra vonatkozó tulajdonjog alapításának vagy átruházásának telekkönyvi bejegyzését a telekkönyvi hatóság csak akkor rendelheti el, ha a folyamodó egyben bemutatja az illetékes hadtestparancsnok hozzájárulását is. A fenti rendelkezés nem hagy kétséget aziránt, hogy a hadtestparancsnoki hozzájárulást a kérelmező fél köteles igazolni s annak hiánya, mint alaki kellékhány szükségszerűen a kérelem elutasítását vonja maga után. A telekkönyvi hatóság a hivatkozott rendelet 15. §-a értelmében csak a rendelet életbelépésének idejében már folyamatban lévő ügyeket tette át a hadtestparancsnoksághoz hozzájárulás kérdésében való döntés végett — ami 1939—40. években történt — de a rendelet életbelépése után már nem és ezen idő után hadtestparancsnoki hozzájárulás nélkül beadott kérelmeket, mint alaki kellékhányosokat elutasította. Ebből következik, hogy a kérelem második része sem teljesíthető. Az 1912:VII. t.-c. 30. §-a szerint a bíróság a beterjesztett hagyatéki jegyzőkönyvet és kivonatot megvizsgálja és ha azokat megfelelőnek találja, tartalmuk értelmében hagyatékátadó végzést hoz. Már pedig kellékhányos, hadtestparancsnoksági jóváhagyást nélkülöző s így telekkönyvi átírás akadályául szolgáló okirat alapján hagyatékátadó végzést hozni nem lehet. Hagyaték átadásához szükséges előkészületi cselekményeket pedig nem a bíróság, hanem az eljáró kir. közjegyző végzi, ezek bíróságra nem háríthatók át.

A lapterjedelem újabb megállapítása. A m. kir. minisztérium a 12.000/1944. M. E. rendelettel az időszakos lapok terjedelmét újonnan szabályozta s e szerint az időszakos lapok oldalterjedelme az engedélyokiratban meghatározott terjedelem 25%-át meg nem haladhatja. Ha a kiszámítás olyan oldalszámot eredményezne, amely 4-el nem osztható, úgy az oldalterjedelem felfelé kerekíthető. A Kir. Közjegyzők Közlönyének oldalterjedelme e rendelkezés alapján 12 oldal, amelyen felül azonban külön borítólapot adni nem lehet.

Schmidt Petronella és Józsa Ilona Ujvidékről menekült közjegyzői *irodakezelők* több éves közjegyzői irodai gyakorlattal elhelyezkedést keresnek közjegyzői irodában. Közös címük: Budapest, XIV., Ajtósi Dürersor 5. III/2.

Joggyakorlat.*

Magánjog.

36. Mivel a vagyon hárulása minden fokon öröklés útján történt s a felperesek az örökhagyó dédszüleinek, akiktől a vagyon hárult, szintén leszármazói, az örökhagyó atyai nagyanyjának testvérei és rajtuk kívül a dédszülei ágon más törvényes örökös nincs, helyes a felebbezési bíróságnak az az álláspontja, hogy az említett ingatlanok mint az örökhagyónak a felperesekkel közös elődökről ingyenesen hárult vagyon az örökhagyó végrendelet nélkül való elhalálozása esetében *ági öröklés* jogcímén a felpereseket illeti meg és azokban az ági kapcsolatokon kívül álló örökhagyó anyja nem örökölhét. Téves ugyanis az az álláspont, hogy ági öröklésnek azért nincs helye, mert az örökhagyó nagyanyja a végrendeletében, az örökhagyó atyja pedig az örökhagyó anyjával kötött öröklési szerződésben az ági vagyonként megállapított ingatlanok felől az ági kapcsolatban kívül álló javára rendelkeztek. Mindezek következtében ugyanis az ingatlanok ági jellege csak akkor szűnt volna meg, ha a végintézkedéseknek az ági kapcsolaton kívül álló személyek javára rendelkező része hatályba is lépett volna, azonban a nagyanya végrendelete az ingatlanokat az örökhagyó atyjának juttatta s csak ennek leszármazók nélkül való elhalálozása esetére rendelt az ági kapcsolaton kívül álló utóörököszt, ez az utóöröklés azonban nem következett be. Az örökhagyó atyja és anyja között kötött öröklési szerződés pedig szintén hasonló intézkedést tartalmazott, a leszármazó örökös nélkül való elhalálozás itt sem következett be. (K. P. I. 4372/1943.).

37. Általános szabály, hogy az *utólagos házasságkötés törvényesítő ereje* visszahat a gyermek születésének idejére, de nem érinti harmadik személyeknek a házasság kötés előtt szerzett jogait. Ehhez képest a házasság előtt tett ajándékozást köteles rész sérelme miatt rendszerint nem lehet megtámadni. Eltérésnek csak akkor van helye, ha a megajándékozott ivadéka az örökhagyónak, amely kivétel azon alapul, hogy a törvényes házasságból származott és a házasságkötéssel utólag törvényesített gyermekek között a törvényes öröklés szempontjából különbség nincs. Ha pedig a megajándékozott az ajándékozónak nem ivadéka, hanem oldalági rokona, azok abból a vagyonból, amelyet örökhagyó az ő születésük után de az utólagos házassággal való törvényesítés előtt ajándékozott az alpereseknek, köteles részt nem igényelhetnek. (K. P. I. 4110/1943.).

38. A tanu örökhagyót a kórházba való jövelele előtt személyesen nem ismerte, azonban a kórházban ápoló növendék volt és pedig azon az

* Ebben a rovatban közölt jogesetek közül azokat, amelyek a Budapesten székelő bíróságok állásfoglalásait tartalmazzák részben a közvetlenül rendelkezésünkre bocsátott határozatok, részben pedig a „Jogi Hírlap“, a „Magyar Jogi Szemle“ és „Gazdasági Jog“ című szaklapok alapján dolgozzuk fel és adjuk közre, az illetékjogi határozatokat pedig az „Illetékügyi Közlöny“ című szaklap és a Magyar Jogi Szemle Pénzügyi Jogi Határozatára közlései nyomán.

osztályon, amelynek egyik külön szobájában örökhagyó feküdt s a tanu éppen amellé a főápolónő mellé volt beosztva, aki az örökhagyót ápolta, s aki őt már régebbi idő óta ismerte. Mindezekből megállapítható, hogy a tanunak az ápolás két napja alatt *örökhagyó személyazonosságáról* meggyőződést szerezni módjában állt. Az a körülmény, hogy a különszobában volt-e fejlap, közömbös, mert a kórházi belső alkalmazottnak enélkül is módjában áll a kezelt beteg személyazonosságáról meggyőződni s erre nézve kellő idő is állott rendelkezésre. Megerősíti ezt a megállapítást egy másik tanu vallomásából kitűnő az a körülmény is, hogy a végrendekezés előtt kérdésre a tanuk valamennyien előadták, hogy a beteget ismerik és annak személyében nem tévednek. (K. P. I. 4372/1943.).

39. A keresettel érvényesített követelés öröklési jogviszonyból származik és nyilvánvaló, hogy örökhagyó az alperes által felperes örökrésze fejében fizetendő készpénz összegét az alperes által örökölt ingatlan értékéhez szabta. Az öröklési jogban iránytadó méltányosság és kölesönös kiegyenlítés elvénél fogva a felperes követelésének mint öröklési jogviszonyból származó követelésre alkalmazni kell a Kúria gyakorlatában megnyilvánuló azt a jogszabályt, hogy *ha a kötelezettség alapjául szolgáló vagyon a követelés keletkezésétől addig az időpontig, amikor a kötelezettséget teljesíteni kell, a rendkívüli gazdasági viszonyok következtében lényeges értékcsökkenést szenved vagy értékében lényeges emelkedés áll be, a kötelezettség mértékét ennek az értékcsökkenésnek vagy értékemelkedésnek méltányos figyelembevételével csökkenteni vagy emelni kell.* (K. P. I. 4791/1943.).

40. A végrendelet aláírásának kuszált betűkkel irt részét a fellebbezési bíróság helyesen tekintette az örökhagyó érvényes aláírásának, mert a *végrendelet aláírásának nem kell tisztán olvashatónak lennie*, hanem elég ha abból kitűnik, hogy az a végrendelező nevének aláírását célozza. Már pedig a kuszált betűk vonásaiból kivehető, hogy azok örökhagyónak férje után való nevét tartalmazzák, azt pedig, hogy az örökhagyó teljes nevével, vagyis a leánynevével is aláírja a végrendeletet, az aláírásnak s következőképpen a végrendeletnek érvényességéhez nem szükséges. (K. P. I. 4760/1943.).

41. A magyar öröklési jognak a Csehszlovák állam fennhatósága alatt állott felvidéki területein alkalmazott szabályai szerint *a család körében megajándékozottak az ajándékozások sorrendjére tekintet nélkül felelnek a kötelesrésztre jogosultnak a kötelesrészeért* és a megajándékozottaknak csoportjába tartozik az örökhagyónak vele öröklési kapcsolatban nem álló unokája is. Erre való tekintettel és figyelemmel arra is, hogy a kötelesrésztre jogosult ivadék köteles részébe azt az értéket amit az örökhagyó nem neki, hanem az ő ivadékainak juttatott, betudni nem lehet, az unoka a valóban megajándékozott, és örökhagyó gyermeke sortartás nélkül arányosan felelnek az esetleg hiányzó kötelesrésztért mégpedig az unoka az ingyenesen kapott egész értékkel, a közvetlen leszármazó pedig az ingyenes juttatásnak az ő törvényes örökrészét meghaladó értékével. (K. P. I. 472/1943.).

42. Az okiratból megállapítható, hogy a peres felek között szüleik közreműködésével a *várható szülői örökség megosztása tekintetében* élők közötti ügylet jött létre. Az okirat szerint a szülők is nyilatkoztak, és végrendekezés szerint kijelentéseket tettek ugyan meghatározván, hogy haláluk után vagyonukból mi illesse az egyik s mi a másik gyermeküket, ebből azonban az következik, hogy a testvérek a várható szülői örökség megosztását nézve, a szülők óhajának megfelelően egyeztek meg, de nem egyszersmind az is, hogy a testvérek szerződésük hatályát a szülők nyilatkozatának mint végrendeletnek az érvényességétől kívánták függővé tenni. (K. P. I. 2884/1943.).

43. A járadékok rendelkezésénél örökhagyónak a végrendeletből is kitűnően az volt az alapgondolata, hogy a végrendeleti örökös igen nagy vagyont örökölt s így a járadékot abból könnyen fizetheti. A *járadék hagyományok* rendelkezése mellett azt is akarta örökhagyó, hogy egész vagyona a végrendeleti örökösé legyen. Mindezeknek egybevetéséből örökhagyónak az a végakarata állapítható meg, hogy a járadék hagyományos járadékai a hagyaték jövedelméből fizetessenek, a hagyaték állaga pedig maradjon meg csorbítatlanul végrendeleti örökösének. Erre való tekintettel a járadékok eredeti összege az életfenntartási szükségletek drágulása mellett is csak annyiban emelhető, amennyiben azt a végrendeleti örökösre szállott hagyaték jövedelme megengedi. (K. P. I. 4596/1943.).

44. Az *ingatlant elidegenítő* jogügylet a 4420/1918. M. E. számú rendelet 1. §-ának megfelelően írásban foglaltnak csak akkor tekinthető, ha az ügylet kötést tartalmazó okiratot mindkét fél, tehát mind a vevő mind pedig az eladó aláírja. Ehhez képest az egyedül az eladó által aláírt, a vevőnek átadott okirat csupán vételi ajánlatnak tekinthető, s ily esetben a vétel létrejötte attól függ, hogy a vevő az ajánlatot kellő időben (jelenlevők között azonnal, távollevők között pedig a válaszadásra szükséges idő alatt) elfogadja. Amennyiben ez az elfogadás kellő időben nem történt meg, csupán egyik szerződő fél nyilatkozatát és aláírását tartalmazó nyugta, a rendeletnek megfelelő szerződésnek nem tekinthető. (K. P. VI. 700/1943.).

45. A visszacsatolt Délvidéken a jugoszláv uralom alatt is érvényben volt a m. kir. Kúriának 74. számú teljesülési határozata, amely szerint az *elidegenítési és terhelési tilalom* akár hagyaték átadó végzés, akár szerződés útján történt átruházásával kapcsolatosan és a tulajdonjog bejegyzésével egyidejűleg harmadik személynek vagy magának az átruházónak az átruházott ingatlanra vonatkozó és a telekkönyvben feltüntetett igénye biztosítására jegyezhető fel. Az adott esetben nem a tulajdonos ruházta át az ingatlant és a döntvény alkalmazásának egyéb feltételei sem forognak fenn. Az elidegenítési és terhelési tilalom feljegyzése tehát jogszabálysértéssel rendeltetett el, mert ily tulajdon korlátozás a kifejtettek szerint a haszonbérli javára a haszonbérlet biztosítására nem jegyezhető fel. Minthogy pedig az elidegenítési és terhelési tilalom bejegyzése eredetileg érvénytelen volt, telekkönyvi hatóság szabályszerűen járt el, amikor a feljegyzést utólag előterjesztett kérelem alapján törölte. (K. Pk. V. 4750/1943.).

46. Minthogy az érdekelt örökösöktől földműves foglalkozásuknál, értelmiségük és iskolázottságuk alacsonyabb fokánál fogva a jogszabályok-

ban kellő jártasságot nem lehet elvárni, az örökhagyó özvegyének a hagyatéki tárgyalásokon a közjegyző téves jogi tájékoztatásának hatása alatt tett nyilatkozatai nem nyújtanak jogilag figyelembe vehető alapot annak a megállapítására, hogy az özvegy a peres ingatlanra vonatkozó öröklési jogáról lemondott, illetve helyesen az örökséget visszautasította. (K. P. I. 5442/1942.).

47. A megmagyarázás a végrendeletnek nem érvényességi kelléke, mert örökhagyó az előtte felolvasott okirat nyelvét értette. Egyébként a megmagyarázás megtörténtét az okirat szövegében maga az örökhagyó igazolta. Ez pedig a záradékban való igazolás hiányát pótolja, mert az örökhagyó részéről történt igazolást végrendeleti tanuk magukévá tették azzal, hogy az előttük felolvasott okiratot, amiben ez az igazolás foglaltatik aláírták. (K. P. I. 3675/1943.).

48. Annak a körülménynek, hogy az okirat bevezető részébe foglalt megnevezés szerint örökhagyó keresztnéve az örökhagyó aláírása szerint való keresztnévvel nem egyező, csak akkor lenne jelentősége, ha kétséges lenne az, hogy a végrendeletkezés ügymenetében valóban az örökhagyó vett részt. Mivel azonban ezt kétségesse nem tették, az említett eltérés nem akadályozza annak, hogy a végrendelet az örökhagyó végakarataként érvényesüljön. (K. P. I. 3675/1943.).

49. Örökhagyó írásbeli magánvégrendeletének érvényességéhez négy végrendeleti tanu alkalmazására volt szükség. Ennél fogva a végrendelet ivatek összefüző zsinór két végét legalább két pecséttel kellett megerősíteni, mert az 1876. évi XVI. t.-c. 8. §-a szerint ilyen esetben a zsinór két vége a végrendeletkező és legalább is egy tanu által pecséttel megerősítendő. A zsinórnak két pecséttel való megerősítése a Kúria 255. számú polgári elvi határozatába foglalt jogszabály szerint érvényességi kellék és annak hiánya miatt a végrendelet akkor is érvénytelen, ha egyébként a végrendelet ivatek kicserélése ki volt zárva. Az örökhagyó végrendeletének két ivatek összefüző két zsinór azonban csak egy pecséttel van megerősítve, minél fogva a végrendelet érvénytelennek nyilvánítása az anyagi jog szabályainak már ebből az okból megfelel. (K. P. I. 4920/1943.).

50. A végrendeletet tartalmazó okirat elkészítésének a megrendelése, a végakarathoz az okirat megszerkesztőjével való közlése és az okirat elkészítése nem tartozik a végrendeletkezés ügymenetébe, ennél fogva a végrendeletkezőnek ezekben a mozzanatokban való személyes közreműködése a végrendelet érvényességéhez nem szükséges. (K. P. I. 3675/1943.).

51. A tanuk „az előttünk mint tanuk előtt“ szavak rávezetése mellett irták alá a végrendeletet ami azt igazolja, hogy a végrendelet aláírása előttük, mindannyiuk jelenlétében történt, mert az okiratnak a tanuk részéről való ilyen módon való aláírása az élet közönséges felfogása szerint azt jelenti, hogy az okiratot a kiállító fél a tanuk előtt azoknak együttes jelenlétében írta alá. (K. P. I. 4760/1943.).